

DEBRECZENI FÜGGETLEN UJSÁG

pártoktól független politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Helyben: Vidéken:
Egy hóra . . . 1 kor. Egy hóra 1 kor. 50 fill.
Negyedévre 3 . Negyedévre 4 . 50 .

Felolvasó szerkesztő:
Dr. HEGEDŰS LORÁNT.
Kiadók és laptulajdonosok:
HOFFMANN és KRONOVITZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECZEN,
Placc-utca 49. szám.

Városok az államért.

Debreczen, január 18.

Évek óta panaszkodtak a városok, hogy azokért a funkciókért, melyek föltétlenül és tisztán állami föladatot képeznek és amelyek tetemes költséggel terhelik meg a városok költségvetéseit, az állam nem rekompenzálta őket, holott a vármegyék évenként több mint tíz millió korona állami dotációt élveznek. — Majd mind élénkebb agitáció indult meg a városok vezetői részéről az állami kárpótlás megadása iránt ugy a sajtóban, mint egyéb téren.

Aki a „közigazgatás” fogalmával egészen tisztában van és aki a közigazgatást a gyakorlatban is alaposan ismeri, az tudja, hogy közigazgatásról tulajdonképpen csak az állam megfelelő működésénél beszélhetünk, más társas alakulatok, tehát az önkormányzati testületek is, csak mint az államélet részesei, szervei, tagozatai gyakorolnak közigazgatást. A közigazgatás ennél fogva egyetemes tevékenység, mely hivatott az összes államcélok megvalósítására, előmozdítására.

Nem lehet a közigazgatási funkciókat disztügválni, mert a közigazgatás számos működése rendeltetéssel bír, hogy elősegítse, megkönnyítse, biztosítsa az államcélok jogszerűségét, alaposágát és gyorsaságát.

És e helyen kell idéznünk az 1886. XXI. törvénycikk 2. szakaszának a törvényhatósági

hatáskörre vonatkozó következő részét: „A törvényhatóságok jövőre is gyakorolni fogják a törvény korlátai között:

- a) az önkormányzatot;
- b) az állami közigazgatás közvetítését.”

Azt azonban nem mondja meg közelebbről a törvény, hogy voltaképpen miből áll ez a közvetítés.

Az egyes országos közigazgatási ágakra vonatkozó törvények és rendeletek állapítják meg (pénzügyi, közegészségügyi, ipari, katonai, mezőgazdasági törvények), miképpen kell a funkciókörben eljárni a municipiumok szerveinek.

A törvény rendelkezéseiből tehát önként következik, hogy a törvényhatóságoknak az önkormányzati ügyek vitelén kívül az állami funkciókat is kell teljesíteniük. Itt lesz tehát a helyén az 1886. XXI. törvénycikk akként való módosítása, hogy a városok eme teendőik ellen értékéül az állam részéről kárpótoltassanak, mert az állami föladatok végzéséért a teljes rekompenzációhoz annál inkább igényjogosult ságunk van a városoknak, mivel az ezzel járó óriási kiadások az adminisztrációs költségeknek évről-évre nagyobb hányadát emésztik föl.

De emellett azért is kell az államnak segíteni a városokat, mert a korszerű alkotásokat, tervbe vett és szükséges beruházásokat az anyagi eszközök elégtelensége miatt különben megvalósítani nem képesek.

Mert hiába akar egy-egy város a kultura érdekében áldozni, hiába iparkodik, hogy a lakosság a közegészségügy, népnevelésügy és a többi jogos igényeit föltalálja az önkormányzat intézményekben, hiába küzd a városias fejlődésért, ha a pénzügyi helyzete miatt mindeme, a népjólét és a haladás érdekében megnyilvánult törekvése hajótörést szenved.

Hogy tehát szükségleteiket fedezhessék a városok, hogy folytathassák a modern haladás nagy munkáját és hogy államfejlesztő hivatásuknak minél teljesebb mértékben megfelelhessenek, már azért is utalva vannak az államsegélyre és azért is kell, hogy az állam minél nagyobb dotációval járuljon évenként a városok közigazgatási kiadásaihoz, szem előtt tartva azt a kétségbenvonhatatlan nagy igazságot, hogy a városok vezető munkát és irányító szerepet visznek az ország kulturális, gazdasági és szociális haladásának a terén s így a városoknak minden irányban és minden téren való megerősödésétől és haladásától függ elsősorban az ország belső konszolidációja, a magyar nemzeti állam intenzív fejlődése, jóléte, fölvirágzása és jövő fennmaradása.

A hovát országgyűlés. Zágrábról jelentik: Készülnek a politikai pártok az országgyűlés küszöbönálló megnyitására. Holnap tanácskozást tartanak azok a képviselők, akiket a múlt országgyűlés a magyar országgyűlésre kiküldött, a szerb-horvát koalíció pedig vasárnap tart ülést.

Téli rege.

Irta: Szathmáry Zoltán.

I.

... Várta a reggelt. Ugy virrasztotta keresztül az éjszakát, egyetlen pillanatra sem szállva meg szemét az álmom. Keresztül fetrengte a hosszú időt, amikor pedig az álmatlan ember kétszeresen érzi a fájdalmat, százszorosan elhagyatottságát, mikor minden olyan nyomasztóan csendes s mindenek mégis olyan kísértetiesen hangosak. Riasztó neszek támadnak a sötétben, a szél szilaj, rapszódikus dallamokat dudol, úgy tetszik, mintha emlékezne is a zürzavaros melódiákra.

Talán valamikor régen, a szívárványos múlt tavaszán hallotta a bálteremben, mikor diszharmonikusán vágott bele a nótába a duhikodók éles kacagása, a poharak csengése.

S most újra átéli emlékében azt az időt.

Csupa fény, pompa, illat minden . . .
A karbolszaggal telített terem egyik sarkában a kis asztalon ott pislog a lámpa, mellette karosszékében szendereg a jó lelkek nyugalmával az ápolónő. Nehéz lélekzetyvétele nem hallatszik el az álmatlanul fetrengő beteg asszonyhoz, nem hallja az álmodozó lélek a mellette fekvők lihegését sem, csak arra a zürzavaros hangokra figyel, amelyek a víziók világában keringő dalokká alakulnak ki.

A közös nagy terem órája ketyegése köti le azután a beteg figyelmét s úgy tetszik neki, mintha egy régi, régi kedves nevet hallana, hol

élesebben válva ki a szomorú egyhangúságból, hol tompábban, alig hallhatóan.

És várja a reggelt. Nehezen, megerőltetés sel emeli fel a fejét, hogy kitekinthessen az ablakon, mely épen ágya mellett van s melyen oldalt a szinehagyott, fakó függöny szabadon hagyja egy tenyérnyire a kis üvegtáblát. Mohó kíváncsisággal leselkedik ki rajta . . . Nehezen, nagyon nehezen hajnalodik, lomhán dereng még a szürkület. Az óra lapját nem láthatja még a gyér világításban, megvárja hát, míg halkán rekedt zörrenéssel üt az óra. Attól kezdve számítja a perceket a csuklóján, az értítésekben.

Egy végtelenségnek tetszik a beteg asszony előtt az éjszaka, melynek mintha sohasem akarna vége szakadni.

Egy-egy mellette fekvő beteg egyet fordul, nagyot sóhajt, mélyen. Azokat a nehéz sóhajokat sem hallja, csak amint vézna karja megmozdul s megzörren alatta a szalmaszák, akkor retten meg.

Ennek a zörrenésnek értelme van, amit csak ő tud megérteni. Egy haldokló panaszos hangjára ismer benne, egy szük mellű, beteg emberére, akit ő ösmert, aki érette halt meg, nevével az ajkán.

Szeretné befogni a füllét, hogy ne hallja, de valami leküzdhetetlen vágy arra készíti, — hogy felkaparja a szalmaszák takaratlanul hagyott részét csontos ujjaiával. Hadd legyen még beszédesebb a zizegő szalma! Hadd . . . Ugy tesz, mint a gyermek, aki fél a boszor-

kánytól, de szívesen hallgatja az azokról szóló dajka-meséket.

Azután újra odatapad tekintete az ablaktáblákra, melyeknek egyre élénkül a színe. — Odakünn szürkül, egyre erősebb lesz a betörő fény, a teremben a tárgyak körvonalai egyre élesebbek lesznek. A beözönlő fény egyideig viaskodik az éjjeli lámpa gyöngye fényével, azután lassan-lassan győzedelmeskedik felette. Egyre szűkebb határt szab a lámpa által vetett fénynek, leszoritja a terem fehérré meszelt tetőzetéről, mignem a kis lámpa fényudvara nem terjed tovább a kis asztallapjánál.

A pergamen-sárga arcú ápolónőt is felferi álmából a hajnali fény. Lomhán emelkedik fel karosszékéből, nagyokat nyújtózkodva. Lassan csoszog végig az ágyak mellett. Jobbára mindenki alszik, csak a tizenhetes van fenn.

— Ez a türelmetlen jószág, ez a nyughatatlan, — mormogja.

A tizenhetes pedig, amint elhalad mellette, érdeklődőleg emeli fel hozzá megkékarkikázott, beesett szemét, s kérőleg nyújtja feléje vézna kiaszott kezeit.

Az ápolónő lehajol hozzá. A beteg asszony elhaló hangon sug valamit. Az ápolónő tovább morog:

— Ah, igen az ablak, a fény! Ezért esdekel minden reggel, kinszenvedés neki az éjszaka. Miért? Ki kérdi, hogy miért. Ő meg nem mondja . . . Még utoljára belebolondul abba az ablakba.

A zöröltő ápolónő félrehuzza az ablak-

Női kézi táskák,

Pénc-, szivar- és cigaretta tárczák, Solingeni acél áruk, zsebkések, ollók. Önborotváló készülékek, diszmuáruk (ajándék tárgyak) mindenféle gyermek játékok óriási választékban **olcsó Gosi Miklósnál** Placc-utca 32. sz. szabott árak mellett kaphatók (volt Szedlák-ház)

Hömpölyög a bankvita.

A képviselőház ülése.

A tisztelt Házban erősen folyik a bankjavaslat vitája. Az ellenzék hiába tagadja az obstrukciót, mégis obstruál s egyik szónokát a másik után küldi a csatasorba. Az ellenzék szónokok teljesítik feladatukat: unalmas, szakértelem-hiján való beszédek darálnak el. A mai ülésnek mégis volt egy érdekessége: Sümegi Vilmosnak afférja támadt Pál Alfréddel, a tudósításunkban olvasható közbeszólása miatt, de békés uton elintézték az afiért.

Az ülés lefolyása a következő volt.

Kabós Ferenc alelnök negyed 11 órakor az ülést megnyitja.

Az interpellációs könyv felolvasása után rátértek a bankjavaslat általános tárgyalására.

Egy önálló bankos.

Valencsik Ferenc: Magyarországon politikai és gazdasági eredményeket küzdelem nélkül nem lehet kivívni. Az önálló bank felállítását is csak úgy véli elérni, ha a nemzet igaz képviselői a legerősebb küzdelmet veszik fel az osztrákok érdekeit képviselő magyar kormány ellen. Felhozzák, hogy technikai nehézségek miatt is lehetetlen az önálló bank felállítása, holott szerinte megmaradnának a hivatalnokok, tehát ugyanaz a vezetés, megtartanánk a rendszabályzatokat és módosításokat és így igazán nem tudja, hol van a technikai akadály. Mesterséges kamatlábemelkedésről nem lehet szó, mert ha magas a kamatláb, pénz özönlik be az országba és ezáltal csökkenni fog még a mesterséges kamatláb is. A javaslatot nem fogadja el s csatlakozik Kossuth Ferenc és Földes Béla határozati javaslatához.

Folytatólagos frázisok.

Lovász Márton: Részletesen foglalkozik az önálló bank előnyeivel és rámutat arra, hogy a nemzeti munka — nem a tuloldalt értem (derűtség) — csak akkor vezet eredményre, ha első sorban gazdasági függetlenségünket vivjük ki. Az önálló bank ellenségei azt állítják, hogy követeléseink megvalósítása esetén bekövetkezne az aranykiszivárgás, megfelelkeznek arról, hogy az utóbbi időben az aranyprodukción kívül felüldült. A jegybanknak az a kötelessége,

hogy az ország gazdasági viszonyait figyelemmel kísérelje és a szerint alkalmazkodjék. Okolicsányi László beszédével foglalkozik, aki annyira el van ragadtatva az Osztrák-Magyar Bank pénzügyi politikájától. Erre megjegyezni kívánja, hogy az 1907. évi költség és az ezzel való visszaélések igazán fényesen bizonyítják ennek a banknak a politikáját. Rátér azután a Benelik-formulára és elmondja, hogy a legérdekesebb benne az, hogy akkor, midőn megszűnik a közösség, koronaértékben történik a fizetés. Ez a kikötés ugy hangzik, mintha ma nem koronaértékben történe a fizetés. Kéri az elnököt, hogy a beszédét szünet után tovább folytathassa.

Elnök 10 percre felfüggeszti az ülést.

A szünet után Lovász Márton határozati javaslatot nyújt be, hogy a kormány terjedjen be kimutatást az Osztrák-Magyar bank váltószámításáról.

A koalíció védelme.

Somsich Tihamár gróf Hegedűs Lorántal polemizál. Kijelenti, hogy a koalíciós kormány meg akarta valósítani az önálló bankot, de nem sikerült. Ezért azután levonta a konzekvenciákat. Javasolja, hogy a kormány utasítsa, hogy az aranyfedezet arányosan osztassék meg Ausztria és Magyarország között.

Kovács János kéri, hogy az idő előrehaladottsága miatt beszédét holnap mondassa el.

— Ma, kiáltják jobbról.

— Holnap, zugott az ellenzék.

Justh János: A Ház nem határozatképes.

Az elnök szavazásra teszi fel a kérdést. Justh Gyula: Ez ellenkezik a szabályokkal. Zárt ülést kér.

Zárt ülés és egy piszkos zsebkendő.

Elnök a zárt ülést elrendeli. Sümegi Vilmos zsebkendőjét lobogtatja.

Pál Alfréd: Olyan piszkos a zsebkendő, mint a gazdája. (Oriási zaj.)

Megállapítják, hogy a zárt ülésre nincs ok s ezért az elnök újra megnyitja a nyílt ülést.

A szavazást megejtik. Az elhalasztás mellett 40, ellene 87 képviselő szavazott.

Ezután Fráter Loránd interpellál az operaháznál uralkodó fejtelenségek tárgyában.

Zichy János gróf kultuszminiszter megnyugtató válasza után, melyben kijelenti, hogy ott nincsenek olyan bajok, amelyeket orvosolni ne lehetne, az ülés három órakor véget ér.

Debreczen közbiztonsága éjjel.

Kevés a rendőr.

A mai postával érkezett szerkesztőségünkbe a következő panaszos levél, amely nagyon hiányosnak tünteti fel a debreceni közbiztonsági állapotokat. A levél szövegét így hangzik:

Tisztelt Szerkesztő ur!

Szép színben tünteti fel Debreczen város közbiztonságát és viszonyait az az eset, a melynek tegnap szemtanuja voltam és a mely velem együtt a jelenlevőket is mélyen felháborította.

Éjszaka úgy háromnegyed 11 óra tájban ballagtam hazafelé a Miklós-utcán, midőn a Miklós- és Szalkai-utcák sarkán egy, a járdán fekvő szürös emberbe botlottam. Az első meglepetés után költögetni kezdtem a látszólag berugott embert, de meg sem mozdult. A mentőket fellármáznai nem akarván, rendőr után néztem a Miklós-utcán, de az elejétől a végéig: egy rendőr sem volt látható. Felmentem a Piac-utcára, ahol a Szent Anna-utca előtt szokott egy állani, de ott sem találtam senkit sem. Végig jártam az egész Piac-utcat a Hunyady-utcától a Bikáig, de hiába: sikertelenül, végre a Bikán tul sikerült a 12-ös számú rendőrt megcsipnem, aki maga is tapasztalhatta, hogy az egész vonalon egy rendőr sem volt látható. Hiába fityölt és kutatott társai után: egyik sem jelentkezett. Mire odaértünk, akkorára természetesen a szegény ember — aki egy kicsit talán többet is ivott, mint kellett volna — majd csonttá fagyott a hideg járdán; alig tudta a rendőr a félig megdermedt embert felrázni és talpraállítani. Lehetetlennek tartom, hogy más ne látta volna ott a félig megfagyott embert, de valószínűleg órahosszat keresett egy rendőrt minden eredmény nélkül.

Ilyenek az állapotok Debreczenben, az ország egyik legnagyobb városában: órahosszat kell keresni egy rendőrt a Piacon, a város szívében. Csak azon csodálkozom, hogy a rosszmájú emberek éjjel a vasuti síneket fel nem szedik.

künn a mályva virágos ablakon, a hófehérre mosott csipkefüggönyön tul.

Ó csak szeretett, hitt a férfi szónak.

Tiszta, hófehér volt a lelke, mint a frissen esett hónak.

Azután?! Azután elkerült a gerendás, — székfürészs kis szobából ragyogó termekbe, ahol fény, ragyogás a melegágya a bűnnek. Egy szegény kézműves ember pedig belelőtt a szívébe egy kis ólomdarabot, hogy ne fájjon olyan nagyon s meghalt a leány nevével az alkán, annak a leánynak a nevével, mivel a menyország elfeledtette a poklot. Pedig a fényes paloták kapujában már ott lesett a leányra a kárhozat.

Azután. A durva kéz hány virágot tép — csak azért, hogy ha megunja, hát eldobja magától. Egy ideig jár kézről-kézre, azután mind lejjebb sülyed a sárba. Mint az első, frissen leezett hó, ami össze vegyül a sárral, amit leráz az ember sarujáról, ha rátapad. . .

Azután?!

A tizenhetes tábláról talán már holnap letörölnek egy nevet, a kórház temetőjében ásnak egy új sírgödört. . . A betegek még néha beszélnek egy szegény asszonyról, aki úgy szerette a fényt, a hajnalhasadást. S úgy várta Miért?! Hiába kérdezték. Nem mondta. . . Azután elfelejtik a szegény asszonyt, ki sem gondol reá. . .

Egy névvel kevesebb, egy puppal több a föld hátán, ki venné azt számba. . .

függönyöket. Teljes erővel tör be a tiszta íveg táblákon a szürke hajnal, oda künn már régen temet a természet, minden szépet, ami ékességet a nyár hozott mezőnek, erdőnek. . . Szegény asszonynak ne sok kedve telhetik a látottakban. Az égen sötét felhők kavarnak s a gomolygó, szennyes felhőkből lassan hull a hó, — az első hó. Az apró hópihéek tétovázó lassúsággal hullanak alá a magasból.

A hirtelen jött gyöngye fagy azonban még nem szivta ki egészen a föld nedvét. Az előtte való napi esőtől még lucskosak az utcák.

A szél szárnyaira kapja a hópihéket, meg táncoltatja a levegőben, azután egy hirtelen jött rohammal lecsajap a földre. Ott a földön pedig összevegyül a föld sárával. Előbb csak beszennyezi magát a kis hócsillag, azután elolvad és sár lesz belőle, salak, szenny, amit az ember leráz a sarujáról, ha rátapad.

A szegény beteg asszonynak a havas világ láttára valami szomorú sejtés lopódzott a lelkébe. Valami vigasztalhatatlan sejtélem, — hogy mire eljön újra a tavaszi hajnal, a rügybontó, a virágfakasztó tavasz, addigra aligha ki nem törlik a tizenhetes, az ő nevét a kórházi betegek névsorából.

És az első hóesésről eszébe jutott egy történet, az első szerelem története, melynek emléke olyan, mint a szűzféher hó tisztasága.

Mese egy leányról! Mese, amely nem a vigak közül való mese, amely nem mese többé, hanem szomorú történet. . .

Mindennapi sablónos történet ez, semmi

uj szín benne, semmi új hangulat. Szomorú, a mint maga a boldogtalan szerelem. . .

Egy szép leány szíve virágzásba borult, az első szerelem virágzásába. Váratlanul szállta meg a leány szívet a szerelem mámorá, — mint a lombjavesztett, koronája hullt erdőt az első hó. A szűz kebelben megdobbant a szív, soha nem, még eddig nem érzett dobbanással, fellángolt szívében a tűz, perzselő, mindent elborító lángolóssal.

Epedő vágyakozással tapadtak a szép szemek a szerető deli alakjára. Ajka szomjuhozta a csókot, hófehér testén majd kiszökött a vér, a rokancátlan egészséges vér, mely tele volt vágygyal, szenvedéllyel.

Lángban égő arccal várta, a vágytól terhes szívvél várta a percet, melyben kedvesének jönnie kellett. Épen olyan telhetetlen türelmetlenséggel, mint a szegény beteg asszony a kórház szalmazsájkán a reggelt, nap-nap után.

A szerető férfi pedig eljött rendesen. Eljött, pedig nagy ur volt, mégis eljárt az egyszerű, tiszta szobákba.

A leánynak csak anyja volt. Szegény özvegy asszony, aki munkába járt s így nem akadt nehéz dolga a kísértésnek. . . A leány csak szeretett a szerelmében elvakultan, nem vette észre a lábai előtt tátongó mélységet. Ő nem ösmerte a gazságot. Ő csak innen látta a világot az egyszerű gerendás szobából s mit tudta, hogy mint dobzódik a nemtelenség oda

Legjobb a Békési Róza „Csikós” szappana.

Midőn tisztelettel kérem Szerkesztő urat, hogy soraimnak b. lapjában helyt adni sziveskedjék, vagyok Debrecen, 1911. január hó 16-án mély tisztelettel

egy Miklós-utcai lakos.

Sajnos, sokban igaza van a panaszos levél írójának. Mindössze husz órsem áll a főkapitány rendelkezésére, ami nyolcvan rendőrszámot tesz ki, ez pedig nagyon kevés Debrecen város nagy területéhez képest. Legalább is 15 órsemmel, vagyis 60 rendőrrel kellene szaporítani a rendőrség létszámát s a míg ezt a törvényhatóság el nem rendeli, addig megfelelő rendőri személyzet hiányában nem is lehet tökéletes rendet kívánni. Az adott esetben azonban okosabb dolog lett volna, ha a lelkiismeretes Miklós-utcai polgár telefonált volna a rendőrségre.

Radnai püspök és a „gyermekei“.

Elítelt pánszláv rágalmazók.

A felsőmagyarországi pánszláv mozgalom legerősebb ellenségeiket a szeptesi és besztercebányai püspökökben, Párvy Sándorban és Radnai Farkasban látják, kik igyekeznek utját állani a hazafiatalan működésüknek. A pánszlávok ezért, ahol csak lehet, a két egyházfőt kisebbiteni igyekeznek a tót lakosság előtt. Elöl jár ebben a munkában Hodsa Milán volt képviselő lapja, a „Szlovenszki Tyzdenik“ című tót ujság.

A lapnak minden száma tele van támadásokkal. Kirohanásait sokáig elnézték, de mikor 1909. október 15-én megjelent számában a lap minden határon tulment, Radnai Farkas, a besztercebányai püspök rágalmazás címén sajtópört indított.

Az inkriminált cikk ugyanis a váddal állt elő, hogy rezidenciájában — családi életet él s ott laknak a gyermekei is. A Szlovenszki Tyzdenik aztán a cikket tartalmazó példányát szétküldte a plébániákra, mindenívré a falvakba.

Radnai Farkas püspök Nagy Emil dr. ügyvédre bízta ennek a rágalmazásnak a megtorlását s így kerültek a budapesti esküdtbírók elé Dvorák József és ifj. Gál János, a tót lap munkatársai.

A feljelentés következtében megindult vizsgálat alkalmával megengedettett a legzsebésebb bizonyítás. Eleinte bujkálni próbált a szerző, de később kirukkolt vele, hogy a két gyermek, kik a püspöki rezidencián láthatók voltak: egy Margit, meg egy Bandi nevű. És hogy ez igaz, több tanura hivatkozott. De a vizsgálat kiderítette, hogy ez a Margit senki egyéb, mint a püspök sógorának, Ilk Mihály nemzeti kaszinói titkárnak leánya; a Bandi pedig Holics Gyula bécsi táblai bíró, a püspök egyik régi barátjának erdész-fia. Odakerültek pedig azért, mert a püspök örül, ha a garamberzencei parkjában a városi rokonok gyermekei pár hétig üdülhetnek.

Följelentést tett a püspökön kívül unokanővére, Szánthó Jozefa is, Szánthó Alajos volt gyulai járásbíró leánya, ki a püspök háztartását vezeti. Volt ugyanis rágalmazó célzás Szánthó Jozefa ellen is az inkriminált cikkben. A feljelentésében előadta ez a panaszosnő, hogy ő ma 59 éves és a püspök sokkal később kérte a háztartása vezetésére, mint Holics „Bandi“ és Ilk „Margit“ születtek.

Mint fővárosi tudósítónk táviratozza, a két sajtópört ma tárgyalta a budapesti esküdtbírók, Szántó Jozefát, valamint a panaszos püspököt Nagy Emil dr. képviselte, a vádlottakat pedig Nadas László dr. védte.

A törvényszék Dvorikot, aki csak strohmann volt, fölmentette, ifj. Gál Jánost azonban öt heti fogházra és 150 korona pénzbüntetésre ítélte.

Téli divat.

*

(Délben, szép idő van és éppen ezért elegáns közönség hullámzik végig a korzón. Két asszony karonfogva sétál egymással már egy fél óra óta. Szépek, fiatalok. Az egyik feltűnő eleganciával, a legújabb divat szerint van öltözve, a másik egyszerűbben. Beszélgetnek.)

Az elegáns asszony: Tudod édesem, én nem is tudom, tulajdonképpen mi értelme van ennek az egész tömeges felvonulásnak. Mert hiszen nem egyéb ez, mint felvonulás. Az asszonyok, a leányok a legszebb ruhájukat veszik fel és legalább is olyan gonddal öltözködve jönnek ide, mintha bálba mennének. És aztán itt páváskodnak, itt akarnak hóditani. Hát nem borzasztó ez?

Az egyszerű asszony: No igen.

Az elegáns asszony: Ha valamelyiküknek sikerül a szegény férjét egy új ruha, vagy egy új kalap erejéig levenni a lábáról, akkor első dolga idesietni és az egész városnak megmutatni, hogy neki új kalapja van. Apropo! — Most jut eszmebe, még nem is kérdeztem tőled, hogy hogyan áll az új abroncsszoknyám és az új kalapom. Tudod, a szoknyámat egyenesen Párisból hozattam, mert bizony Magyarországon még egy rongyos nő ruhát sem tudnak becsültesen megcsinálni. És a kalapom! Tudod Micikém, hogy ilyen kalap nincs még egy a korzón! De meg is van ám fizetve. Háromszáz korona volt az ára. Férjem uram egy kicsit köhögött, amikor a számlát megmutattam neki. De azután vigasztalódott. Megbeszélte, hogy a lakásunkból néhány hónapra kiadunk egy szobát. Ennek az árából majd csak megtérül a kalapom ára. Későbbben aztán kiadjuk majd a cselédszobát is. Hiszen a cseléd a konyhában is ellakhatik. Hát nincs igazam?

Az egyszerű asszony: (Jelentősen.) De igen. Igazad van.

Az elegáns asszony: Mert tudod, manapság a szegény intelligens asszony rabja az öltözködésnek és a divatnak. A ruha teszi az embert. És aztán ez a korzó! Nohát ez egyenesen rémes. Itt sétálgatni fel és alá. Kitéve lenni a kíváncsi tekinteteknek. . . .

Az egyszerű asszony: De hiszen, kérlek, ha nem akarsz, akkor . . .

Az elegáns asszony: Tudom, tudom. Azt akarod mondani, hogy ha nem akarsz, akkor nem muszáj eljönni. Nincs igazad kérlek. Ha nem jövök ide, akkor másnap már Buzogányiné és Puccossy né összesugnak. „Bizonyosan odahaza dajkálja a gyerekeit.“ Hát kérlek én ezt nem bírom elviselni. Inkább minden áldozatot árán új kalapot és ruhát szerzek magamnak, inkább elviselem itt a rámszegeződő ezer kíváncsi tekintetet, de kijövök. Én rólam ne sugdolozzon senki!

(A két asszony még egy óra hosszáig sétálgat a korzón. Mikor már mindenki elment, ők is hazamennek. Az utcasarkon elválnak egymástól.)

Az elegáns asszony: (Hazamegy. Egy mellék-utcában lakik egy szűk udvari lakásban. Levetkezik, azután behívja a cseléd lányt.) Nézze Mari, ezt a kalapot visszaviszi Boros-

synéhoz. Mondja meg, hogy nem vehetem át. Nagyon drága. Holnap majd küldjön másikat. A szoknyát meg vigye vissza Molnárhoz. — Mondja, hogy köszönöm, nem felel meg.

Irodalom.

MOLNÁR ISTVÁN DR.

ÉS AZ OROSZ IRODALOM.

Molnár István dr., a ritka tehetségű nyelvtudós, akit a debreceni közönség a Csokonai-körben tartott felolvasásaiból jól ismer és aki a Csokonai-kör legközelebbi felolvasó ülésén is közre fog működni, néhány év óta belemélyedt az orosz nyelv s irodalom tanulmányozásába. Egymásután ismergetti az orosz irodalom nagy költőit, főképp az újabb nagy regény és novellairókat.

A régib írókat és költőket is szereti: Puskind, Lerontoffot, Dosztojevskijt, Gogoljt, Tolsztojt, de különösen az újabbakért rajong: Gorkijért és Andrejefért. Ez utóbíró egy füzetnyi tanulmányt is írt és bocsátott közre, fájdalom, egy böszörményi nyomda után, amiért is az íróvilág alig vett tudomást munkájáról. Ez a dolgozat pedig megérdemelte volna, hogy a legelőkelőbb folyóiratban jelenjék meg és hogy minden művelt irodalmi ember figyelmes elolvasással tüntesse ki.

Andrejef a mai orosz irodalomnak egyik legmélyebben járó, legmerészebb felfogású és csodás előadó művészettel megáldott költője, aki olvasóinak százazreit egyaránt megigézi bizarr, borzalmas tárgyaival, valamint a lélektani elemzés rendkívüli erejével. Mint-ha Hugónak a groteszkhez való hajlama, Bourget-nek lelki boncolása és a francia dekadensek rut-szeretete egyesült volna benne a szláv miszticizmussal, foradalmi és vallásos rajongással.

Molnár teljes odaadással ismerteti az orosz szellemnek e kiváló képviselőjét, szinte szédületes készületséggel elemzi lélektani eljárását és stilművészetét. E közben oly mély gondolatokról, annyi eredeti megfigyelésről, oly meglepő és költői hasonlatokról, a természettudományi gondolkodásnak az irodalmi felfogással való oly értékes összehasonlításáról tesz ő maga is bizonyosságot, hogy dr. Molnár Istvánban Andrejef rokonlelkű méltatóját kell látnunk, egyáltalában őt meghivatottabb magyar tudósunknak kell tartanunk írók jellemzésére, irodalmi irányok bemutatására.

Kardos Albert.

Multság.

A függetlenségi kör bálja. Folyó hó 21. napján, szombaton este lesz a függetlenségi kör bálja a Bika dísztermében. E bál minden évben a farsang legsikerültebb multságára szokott lenni s a régi magyar bálok nemes egyszerűsége s jókedve elevenedik fel rajta. A debreceni polgárcsaládok találkozó helye e bál s bizonyára az idén is szűk lesz a Bika díszterme a táncoló pároknak. Aki jól akar mulatni s igazi magyar multságban akar gyönyörködni, az 21-én menjen el a függetlenségi kör báljára.

Az Iparos kör bálja. Mint már jelentettük, a debreceni Iparos kör február hó 5-én vasárnap az Arany Bika szálloda dísztermében rendezti saját könyvtára és pénztára javára zártkörű táncestélyét. A rendezőség Biczó Gyulával, a kör kitűnő elnökével az élén, nagy buzgalmat fejt ki, hogy az Iparos kör idei bálja hagyományosan fényes és sikeres legyen. A bálra szóló belépőjegyek árai: személy-jegy 2 korona, családjegy (3 személyre) 5 korona. A bál este 8 órakor kezdődik. Jegyek előre válthatók a meghívó elő-

női divat termel

Debreczen, Főtér 55.

(Hungária kávéház mellett.)

Kovács Gyula és Társa

Téli ujdonságok

női felöltőkben. Divat bundák, plüsch és szörme kabátok, leány és gyermek felöltők, boák és muffok. Costümök, pongyolák, színházi és esti köpenyek divatszinekekben.

Csipke, selyem és szövethaluszok, divatos kabátok dus választéka

legelőkelőbb szabott árak mellett.

pana.

mutatása mellett: Papp Testvérek, Nagy András, Varjassy Gyula, Aszmann Ferenc, Balta Mihály, Kurián Gyula, Frank Rezső és Gyürky Sándor urak üzletében. Zenész Rácz Károly -s fiai zenekara.

Mártonfi Róbert meghalt.

A debreceni színtársulat gyásza.

A debreceni színtársulatot mélyes gyász érte és ebben a gyászban őszintén osztozik az egész színházjáró debreczeni közönség: Mártonfi Róbert, a színtársulat társalgási színésze, aki szép tehetségével méltán kiérdemelte a publikum szeretetét, ma reggel hosszas betegség után meghalt.

A fiatal, alig 27 éves művészember még a tavalyi szezonban részt vett a színház drámai előadásain, de közben tüdőbajt kapott s egy félév óta betegsége miatt nem működhetett a színpadon.

A tavasszal kezdődött kinos betegsége, a melylyel hosszú ideig itt fektült Debreczenben egyik jóbarátjának a lakásán. Amikor valamennyire jobban lett, orvosai délre küldték a tengerpartra, abban a reményben, hogy a tengeri levegő visszahozza majd a beteg fiatal ember egészségét. Mártonfi édesanyjával Cigaléba utazott, de a nagy meleget nem tudta sokáig állani a szervezete s két heti ott tartózkodás után édesanyja a Bécs melletti Grimmensteinbe vitte, ahol egy szanatoriumban kezelték, de ez a kúra sem hozta meg a gyógyulást és Mártonfinak újból levegő-változást ajánlottak az orvosok. Varasdra ment tehát a nagybátyjához, ahol eleinte nagyon bizakodott az állapota jobbra fordulásán s debreceni barátainak gyakran írta, hogy a jövő hónapban már visszajön Debreczenbe s föllép a színpadon. De minden hónapban másik jövő hónapra ígérte a terminust, mignem végre elvesztette szegény a fölépülésében vetett reményességét és a közeli halál gondolatával kezdett foglalkozni. A múlt hónap közepén a családját ért katasztrófa nagyon megviselte amugy is elgyöngült szervezetét: édesatyja, Löbl Jakab bácsmegyei nagykereskedő hirtelen meghalt szívszélhűdésben. Két hétig titokban tartották előtte a halálhírt, de mivel folytonosan az édesatyja után vágyódott, orvosa tudtára adta a katasztrófát. E hónap elején egyik debreceni barátjának, Loránt József gázgyári tisztviselőnek küldött levelében megírta, hogy milyen hatással volt reá atyja elhunytának híre és megindító hangon közölte, hogy érzi korai halálát:

— Bajomat mindenesetre hátra toltam, de erőt veszek magamon szegény anyám miatt és amennyire lehet, visszatartom atyám vesztesége miatt érzett mély fájdalomamat. Érzem, hogy napról-napra gyengülök. Még egy kísérletet teszek. A hónap végén elegyek Davosba és onnan vagy mint egészséges ember jövök haza, vagy mint halottat hoznak vissza. Szegény anyámat sajnálom csak, akit az én halálom végleg le fog sujtani. És még azt sajnálom, hogy oly bután és ostobán kell befejezni fiatal életemet. Az az egy örömmögvan most is, hogy a közöttetek Debreczenben töltött időre gondolok, ezek voltak életem legboldogabb napjai.

Mártonfi édesanyja ezalatt kétségbeesve fordult tanácsért Debreczenbe, hogy az itteni kezelőorvosok mit ajánlanak: hova vigye fiát, Davosba-e, Budakeszire, az Erzsébet-szanatoriumba, vagy a gyulai József főherceg szanatoriumba? A debreceni orvosok az Erzsébet-szanatoriumot ajánlották és úgy volt, hogy Mártonfit az édesanyja most szombaton viszi Budakeszire. Ebből a tervből azonban már

nem lett semmiből: Mártonfi Róbert ma reggel 7 órakor meghalt.

A szomorú hirt ma délben hozta meg egy távirat Debreczenbe, ahol egy a színtársulat tagjai, mint a nagyközönség sorában mély és őszinte részvétet keltett az általánosan kedvelt színművésznek ilyen fiatalon bekövetkezett halála. A temetésre, amely csütörtökön délután 3 órakor lesz Varasdon, két koszoru viszi el a debreczeniek részvétét. Az egyiknek, amelyet a színtársulat tagjai küldenek elhunyt pályatársuk ravatalára, ez a fölírása: „Szeretett kollégájunk — a debreczeni színtársulat”. A másik koszoru, amelyet Mártonfi Róbert debreczeni barátai helyeznek a koporsóra, ezt a fölírást viseli: *A debreczeni színházlátogató közönség — Mártonfi Róbertnek.*

A debreczeni sajtóbotrány a törvényszék előtt.

A színházpályázat botrányai.

Az a sajtóbotrány, mely a tavasz elején heteken át izgalomban tartotta Debreczen város közönségét, ma a törvényszék büntető tanácsa elé kerül. Than Gyula, a Debreczeni Ujság felelős szerkesztője a vádlottak padjára állt Székely Imrét, a Debreczeni Reggeli Ujság felelős szerkesztőjét, aki abban az időben brutális támadást intézett lapjában csaknem mindenki ellen, aki nem olyan álláspontot foglalt el a színház-pályázat kérdésében, mint ő. Támadásai akkor voltak a leggyalázkodóbbak, amikor a színházpályázat fölött döntő városi közgyűlésen Szentkirályi Tivadar törvényhatósági bizottsági tag kijelentette, hogy a Debreczeni Reggeli Ujság 10,000 koronát kért Komjáthy János kassai szinigazgatótól a támogatásért. A Debreczeni Reggeli Ujságban ettől fogva heteken át nap-nap után reprodukálhatatlan kifejezésektől hemzsegő cikkek jelentek meg többek között Than Gyula ellen, aki rágalmazásért följelentette támadóját.

Ebben az ügyben december 23-án volt a törvényszék előtt az első főtárgyalás, melyen Than Gyula szabad folyást engedett a vádlott bizonyítási indítványának, viszont azonban ő is indítványt tett annak a bizonyítására, hogy a vádlott a színház-ügyben való állásfoglalását bizonyos pénzösszegek lefizetésétől tette függővé az egyes pályázókkal szemben. A törvényszék akkor helyt adott ezen indítványoknak és mára tüzte ki a főtárgyalás folytatását. Ma végbement a bizonyítási eljárás, a melynek során kihallgatott tanúk rendkívül lecsújító vallomást tettek a vádlottra nézve. Az ítéletet holnap délelőtt 11 órakor hirdetik ki.

A mai főtárgyalásról szóló tudósításunk itt következik:

A mai főtárgyaláson Hofmann József kir. ítélőtáblai bíró elnökölt, szavazóbírák Baróthy Béla és Horváth István kir. törvényszéki bírák voltak, a jegyzőkönyvet Scholcz Elemér dr. törvényszéki jegyző vezette, a főmagánvádlót Balogh Géza dr. ügyvéd képviselte.

Az elnök reggel 9 órakor megnyitván a főtárgyalást, felolvasta a Debreceni Ujságnak a vádlott által beszolgáltatott 1905. évi azon számaikat, melyekben az ipar- és kereskedelmi kamara által rendezett játékkiallításról és vásárral foglalkozó cikkek jelentek meg. E közleményekben a Debreceni Ujság a helyi kereskedők érdekeit védte s a kritikára Szávay Gyula a Debreceni Független Ujság december hó 3-iki számában reflektált.

Szavay Gyula kihallgatása.

Az első tanu Szávay Gyula kereskedelmi és iparkamarai titkár volt, aki elmondta, hogy a felolvasott cikkeket annak idején ő írta, mivel a Debreceni Ujságnak és egyes fővárosi lapoknak a játékaru kiállításról írott kritikájával szemben a kama álláspontjának is kifejezést akart adni. Nem volt személyes jellege a szóban forgó cikkének, melyeket a vádlott öt évvel később elferdített kivonatokban reprodukált. Than Gyula elleni rosszakaratu tendenciával, az ő neve aláírásával.

A vádlott: Tanu ur ismeri az ujságírás minden csinját-binjját.

Szavay Gyula: Köszönöm ezt az elismerést... (Derültség.)

Az elnök konstatalja, hogy a Szávay Gyula cikkében sem lap, sem személy nincs megnevezve.

A vádlott: Ha Than Gyula akkor nem sértődött meg, miért sértődik meg most?

Az elnök: Mindenki azt pereli, akit akar.

Szavay Gyula: Miután én éreztem, hogy Than Gyula esetleg magára vehet egyes képletes megjegyzést, a legelső találkozásakor kellő kimagyarázással neki teljes baráti elégtételt szolgáltatottam. A kiállításban az egyik felügyelő hölgy szerepére Than Gyuláné ő nagyságát is felkértük, ami szintén bizonyítja, hogy a cikk megírására engem nem személyeskedés vezetett.

A bojkott körül.

Ezután a vádlottnak arra az öleterjesztésére nézve rendelte el az elnök a bizonyítást, amely szerint Than Gyula és az ő emberei jártak volna fel a dohánytözsdeket, azzal a felszólítással, hogy ne árusítsák tovább a vádlott lapját.

Nagy Samu kereskedő azt vallja, hogy nála ebben az ügyben Than Gyula soha eszmélt. Arra, hogy a D. R. U. árusítását szüntesse be, Scheffel Gyula kérte fel, de ő sem mondta, hogy Than megbízásából jár el. Az aláírási ívet valami Burai nevű ur hozta be hozzá s ő, miután a többi trafikos már aláírta, szintén ellátta aláírásával.

Kónya László dohánytözsdes és következő tanu. Nála is Scheffel járta D. R. U. árusításának beszüntetése végett.

Gluck Izidor vallja, hogy Scheffel azt mondta neki: válasszon a Debreceni Ujság és a vádlott lapjának árusítása között. Ő az előbbit választotta. Than Gyula nem volt a tanu üzletében és nem kérte őt semmire.

Csokonai Gyula hasonló értelemben vall, ugyszintén Darvas Miksa.

Az összes tanukat megeskették.

Alku a színházra.

Most abban az irányban folytatták le a bizonyítási eljárást, hogy a vádlott a színházpályázat ügyében való állásfoglalásáért kért e és kapott-e pénzt.

Komjáthy János kassai szinigazgatót szólítja be az elnök és megkérdezi tőle:

— Fordult-e tanu ur Székely Imréhez a színház-pályázat ügyében vagy a vádlott önhöz?

Komjáthy János: Kétszer beszéltem Székely Imrével ebben a kérdésben. Először 1909. októberében találkoztam vele Budapesten s ekkor megemlítettem, hogy pályázni szándékozom a debreceni színházra. Székely Imre kijelentette, hogy ez ám áldozatba kerül. Egyelőre megelégedtem annyival, hogy öcsését a színészegyesületi iskolába betettem. Később én jöttem Debreczenbe s beszélgetésre kértem Székely Imrét. A Royalban találkoztunk. A vádlott ur 4-5 cikket mutatott fel nekem s kiemelte, hogy ezek által nagy kedvezményeket ér e a szinigazgató részére. Én a közleményekre nem voltam kíváncsi, bár ő szemelvényeket olvasott fel belőle. Engem az érdekelt, hogy mit kíván a támogatásért, mire Székely Imre kijelentette, hogy tizezer koronát. Erre azt válaszoltam, hogy semmiféle színház nem ér meg nekem tizezer koronát s nem reflektálok a szivességére.

A vádlott: Az igazgató ur meghívott engem Pesten vacsorára.

Elnök: Az jól tette, ha tette. Ebben nincs semmi.

Komjáthy János: Székely Imre előtt ki-felenttem, hogy méltányos módon honorá-lom jóindulatát. Ez alatt a kommunikékért és egyéb ehhez hasonló dolgokért járó díjat értettem. Saját jószántamból én semmit sem ajánlottam fel, csak azután, mikor tízezer koronát kért, célozgatam kisebb összegre.

Balogh Géza dr.: Érintkezett igazgató ur a színház-pályázat ügyében Than Gyula urral?

Komjáthy János: Barátaim étresitettek, hogy Than Gyula urat pénzzel ne is próbál-jam megközelíteni. De nem is volt rá szük-ség. Önzetlenül támogatott.

A vádlott a Békéssel féle való társulá-sra vonatkozólag akar kérdéseket intézni Komjáthyhoz. Komjáthy kijelenti, hogy ez neki nem kellemetlen, de az elnök nem en-gedi meg, hogy erre válaszoljon.

A tanu megeskették.

Békés Gyula földbirtokos, aki szintén pályázott a debreceni színházra, volt a kö-vetkező tanu. Amikor a vádlott támogatását kérte, ez kijelentette neki, hogy 10000 ko-ronára vett fel a költségvetésébe a szinlapok és kommunikék közlése címén, majd hozzá-tette:

— Én sem a levegőből élek. A tanu megmondta, hogy ennyit nem káldozhat, mire Székely kijelentette, hogy csak ennyiért hajlandó támogatni.

Balogh Géza dr. kérdésére elmondja a tanu, hogy amikor a Than Gyulával való tár-gyalás közben az anyagiakra kezdett cé-lozni, Than Gyula ezt visszautasította, hal-tani sem akart ilyesmiről, majd kijelentette, hogy ha tanu pályázata a debreceni közön-ség igényeit legjobban kielégíti, akkor őt tá-mogatja, mint legérdemesebb pályázót.

Horváth István bíró: Kinek az érdekeit képviselte Székely Imre a pályázat során? Békés Gyula: Zilahyét a legteljesebb mértékben.

A vádlott: Mikor a cikk meg nem jele-néséről volt szó, mondtam-e én, hogy egy napig úgy is várok még, mert az írásra nincs már elég időm?

A tanu: Igen, ezt említette.

Békés Gyulát megeskették vallomására.

Szávay az üzletről.

Az elnök ezután újra Szávay Gyulát ké-rette be:

— Tud-e arról, hogy Székely Imre vád-lott Zilahy Gyula szinigazgatót nagyobb pénzösszegért támogatta?

Szávay Gyula: A színházpályázat ide-jén én Abbáziába utaztam, mert — drámát kellett írnom. Mikor visszajöttem, megdöb-benve láttam, hogy Komjáthy ellen mily ir-tózatos cikkek jelentek eg a vádlott lapjában. Erre én egy csöndesítő cikket adtam közre, melyben elítéltem a durva támadásokat. Ezt egy olyan újságfőrtellem követte, amelyre még nem volt példa. Komjáthy erről tudomást szerzett s hogy mintegy fegyvert ad-jon a kezembe, táviratban közölte, ohgy Székely őt tízezer koronáig meg akarta zsar-rolni, illetve jóindulatát megvásároltatni. Én elámultam, mert eddig azt hittem, hogy 50—60 koronás borralalóról van szó. (De-riülség.)

Zilahy Gyula ezután feljött hozzám. Ér-zékenyen és összetörve magyarázta siral-mas helyzetét, mint egy beteg ember. Mit akarsz? Megakarok győzni, egyedül csak téged, hogy a Székely-féle támadásokban nekem semmi részem sincs. Elbeszélte ez-után, hogy a vádlott ur tőle tízezer koronát kért a támogatásért. Végül azonban kiegyez-tek, gondolom, hatezer koronában. Ezer ko-ronát előre kapott Székely, a többbit váltók-ban, de később még ezer koronával honorál-ta Zilahy, valami külön érdemért, ugy em-lékszem a Komjáthy-Békés társulatának le-telezéseért. Zilahynak én azt a tanácsot ad-tam, hogy szüntesse be a fizetéseket. Azt fe-lelte, hogy már késő, mert Székely 3200 ko-ronát már kicsikart. Én egyénileg nem érez-tem, nem is érzek haragot Zilahy iránt, csak szánalmat, mivel egy nagystilű ember háló-ába került. Egyszersmind kezdtem megérte-ni, hogy milyen kis pontok vagyunk mi a 10.000 koronás súp árnyékában. Hiszen egy főtisztviselő egy életen át, ha kuporgat, nem

tud összetakarítani magának 10.000 koronát, amit ez egy merész vágással megszerez.

A vádlott: Tanu ur azt mondta, hogy Komjáthy támadták. Hát Zilahy ellen nem éppen úgy irt a Debreczeni Ujság és a Debre-czeni Független Ujság, mint én Komjáthy ellen?

Szávay: Nem bizony. Ugy más nem tud idni. Az ön irásának egész külön abc-je van. Ön egy külön írásmódot talált fel, amely már nem is írásmód. (Derülség.)

Balogh Géza dr.: Tud-e tanu ur a bojkott-ról?

Szávay Gyula: Ez a harc után indult meg Ebben a konzervatív városban eléggé nem cso-dálható ez az egyszerre magától támadt moz-galom. Testületek és más küldöttségek keres-tek fel e felháborítón förtelmes cikkek után bennünket s bizalmukról, őszinte szimpathiá-jukról biztosítottak.

A vádlott: Tanu ur később figyelemmel kísérhette lapomat?

Szávay Gyula: Nem tartoztam hü olvasói közé.

A vádlott: Ezt nem oktrojálhattam reá.

Szávay Gyula: Ez az én szerencsém. (De riülség.)

A vádlott: Segítette-e ön elő a fővárosi lapok informálását?

Szávay: Eléggé keverte az ön egyik hoz-zátartozója a kártyát. Ön azt írta a fővárosi lapokba, hogy lecsukat bennünket, de meg sem kísérelte a lecsukatásunkat. A hazug tudósi-tásokra én nevem aláírásával küldtem egy nyilatkozatot az Ujsághoz. Olvashatta.

Szávayt megesketik.

Zilahy Gyula szinigazgató arra való hivat-kozással, hogy a perből kára lehet, megtagad-ta a vallomást.

A perbeszéd elhangzása után az elnök közölte, hogy a törvényszék holnap délelőtt 11 órakor hirdeti ki az ítéletet.

Színház és művészet.

A színház műsora:

Csütörtök: Luxemburg grófja, operett. Zsigmondy Anna és Asszonyi László vendég-játéka.

Péntek: Izrael, dráma. (A bérlet.) Szombat: Nagymama, daltjáték. Blaháné fellépte. (Bérletszünet.)

Vasárnap: Délután Király házasodik. — Este Kurucfurfang, népszínmű. Blaháné fel-lépte. (Kisbérlet.)

Asszonyi László a Cigányszerelmenben. A Cigányszerelmen mai előadásán Horváth Kálmán betegsége miatt Asszonyi László, a nagyváradi színház tagja játszotta, mint ven-dég, Józsi szerepét. Remekül iskolázott, óriási hanganyaga nagyszerűen érvényesült. Játékmodora is elsőrangú. A közönség min-den egyes énekszámát megtapsolta a kitün-ő baritonistának és csak ismétlések után csillapult le a tetszés zaja. Zilahyné Singhof-fer Vilma fokozott ambícióval ragyogtatta hangjának szépségeit s különös élvezetet nyújtottak duettjeikkel. Az előadás többi része a már megszokott jó volt.

Szilasi Etel szabadságon. A városi szin-ház szubrett-primadonnája, Szilasi Etei, gyengélkedik s ezért holnaptól kezdve né-hány napi szabadságot adott neki az igaz-gatóság. A cigányszerelmen mai előadására is félig-meddig betegen ment, ami azonban nem látszott meg temperamentumos iáté-kán. A primadonna gyengélkedése miatt holnap a Leányvásár című operett helyett a Falu rosszát adják Göndör Pista szerepé-ben Asszonyi László vendégfellépésével.

Sport.

Debreceni vívó fővárosi győzelme. A budapesti Hungária-vívóklub országos ver-senyén a Debreceni Vívó-klub is képviseltet-te szerepét. A új debreceni sportklub első nyil-vános szereplése oly szenzációs sikerrel járt, hogy ez az esemény a nagy jövőre hivatott klub felé tereli nemcsak a város, de az egész ország sportköreinek érdeklődését. A tör-versenyben ugyanis Tretyánszky Ödön m. k. honvédhadnagy aratott győzelmet nagy-

számu és igen erős vívók felett, megnyer-ven a honvédelmi miniszter értékes tiszte-letdíját. A debreceni sportemberek nagy örömmel fogadták a klub szimpatikus tagjá-nak győzelmét, amely Debrecen vívóéletére és élénk fényt vet. Ujfalussy Gábor ügyve-zető elnök és Sz. Benedek Sándor, a kiváló vívómester, kiknek gondos felügyelete alatt készült a győztes eme versenyére, méltán részesei a kivívott sikernek.

HIREK.

— **A kereskedelmi miniszter afférja.** Bu-dapesti tudósítónk táviratozza: A képviselő-ház mai ülésén Zboray Miklós néppárti képvise-lő, valami kérvényt adott át Hieronymi Ká-foly kereskedelemügyi miniszternek, bizonyos halasztás ügyében:

— Ezek után nem adok halasztást! — fe-lelte a miniszter.

— Hiszen én a Kovács János beszédjének elhalasztása ellen szavaztam.

— No akkor aláírom!

— Csakhogy én most már nem reflektá-lok rá! Maga nem miniszter, hanem paraszt!

Ezt a nevelten durva kifakadást már nem hallotta a miniszter, aki közben egy má-sik csoporthoz ment. Egyik munkapárti kép-viselő rászólt Zborayra:

— Ugyan Miklós, hogy mondatsz ilyet egy 76 esztendő embernek?

— Ha öreg is, nem bánom, ríposztzott Zboray, akinek botránys magaviselete nagy visszatetszést szült a képviselők körében. Az esetnek lovagias uton folytatása lesz.

— **A városi pénztár statisztikája.** A vá-rosi házipénztár ma tett jelentést az elmúlt 1910. évi forgalomról. E szerint egyenes adó-ban befolyt egy millió 624 ezer 860 korona és 70 fillér. Betegpótlási alap javára 70149 koronát fizettek be, hadmentességi díjban pedig 67180 koronát.

— **Az új tüzendészeti felügyelő.** Doma-hidy Elemér főispán Publig Ernő debreceni tüzendészeti felügyelőt Hajdúvármegye és Debrecen város területére tüzendészeti fel-ügyelővé nevezte ki.

— **Istentiszteletek a gör. kat. templom-ban.** Holnap, csütörtökön, Vizkereszt ünne-pén a debreceni görög katolikus templomban fél 7 órakor reggeli istentisztelet lesz, dél-előtt 9 órakor szent mise, utána vizszente-lés; délután 3 órakor vecsernye, 4 órakor rózsafüzér átátosság.

— **Eljegyzés.** Horvát Sándor dr. debre-ceni ügyvéd eljegyezte Glück Margit urhölg-yet, Glück Samu dr. nagymihályi orvos és bankigazgató leányát.

— **Hatvany, Reinitz, Ady a Royalban.** A vasárnap délutáni leányzsuron, amelyet az izr. nőegyesület leányszakosztálya rendez a Royalban, Hatvany báró a modern magyar irodalomról tart előadást, Reinitz dr. pedig Ady-verseket fog énekelni, amelyeket ő zené-sített meg. Érdekes, hogy ez a modern irány a magyar irodalomban, amelynek épen Ady Endre és Hatvany Lajos tekinthetők vezéreiül, a külföldön is nagy elismerést arat. Hatvany Lajos báró előadását a bécsi egyetemen né-hány nappal ezelőtt lelkesen fogadta a közön-ség, amely zsufórásig megtöltötte az egyetem nagytermét.

— **Halálozás.** Májerszky Mihályt, a deb-receni helyi vasut művezető-igazgatóját su-lyos csapás érte. Felesége, leányneve-n Tománóczy Vilma urasszony tegnap délután meghalt. Temetése holnap csütörtökön dél-után fél három órakor lesz a Petőfi-tér 14. számu háztól. — A halál híre általános nagy részvétet keltett.

— **Katonai sorshuzás a városházán.** Ma volt a hadköteles ifjak sorshuzása a város-házán. Ez alkalommal az 1890. évben szüle-tett ifjak számára húztak sorsot, hogy mi-lyen sorrendben kerüljenek sorozáskor a mérték alá. Jelen voltak: Kovács József polgármester, Szabó Kálmán tanácsos, Szilzt

Ferenc és Publíg Ernő. Akik nem jelentek meg a sorozáson, azok helyett a bizottság egyik tagja huzott sorsszámot.

— **Hatvanötezer öl fa.** A városi erdő fakészletét ma adta át Török Gábor erdőmester a város kiküldöttjeinek. Az átadásnál a városi törvényhatósági bizottságot Szücs Gusztáv és Ekli József képviselték. Kitént ez alkalommal, hogy a városnak 60.000 öl tűzjelő fája van, amely természetesen a közönség rendelkezésére áll a meghatározott rendes árért.

— **A városi nyomda alkalmazottainak fizetése.** A belügyminiszter jóváhagyta ma leérkezett leiratában a városi nyomdai alkalmazottak fizetéséről alkotott szabályrendeletet.

— **A Gazdakör új helyisége.** A debreceni gazdakör ma költözött át a Csapó-utca 10. számú házban levő helyiségéből a Hatvan-utca 2. számú házba.

— **Kegydíj és nyugdíj.** Vértesi Mihály, volt városi alkalmazottnak a közgyűlés kegydíjat szavazott meg. A miniszter az erre vonatkozó határozatot mai ülésében jóváhagyta. Horváth Károly rendőr bár csak 36 éves, de a nehéz szolgálat miatt munkakép-telen lett. Kéri két évi fizetésének, mint végkielégítésnek kiutalását. A tanács legközelebbi ülésben fog határozni Horváth krelme tárgyában.

— **A jótékony nőegylet műkedvelő előadása.** A debreceni jótékony nőegylet ma arra kérte a városi tanácsot, hogy március 15. és 31-ike közti időközben három estére engedjék át számukra a debreceni színházat, amelyben műkedvelő előadást akarnak tartani. A tanács legközelebbi ülésében fog foglalkozni a kérelemmel.

— **Végzetes baleset.** Balmazújvárosról jelentik, hogy ma délután a csendőrségi lak-tanyában végzetes szerencsétlenség történt Hubay Sándor 52 éves lovásszal. Létrán felment a pablásra s amikor le akart jönni, eltört a létra egyik foka s e miatt oly szerencsétlenül zuhant le a földre, hogy eltört a hátgerincoszlopa. Esméletlen állapotban szállították be a debreceni kórházba.

— **Kereskedelmit végzet leány,** ki a gyorsíráshoz is ért, azonnali alkalmazást talál. Cim a kiadóban.

— **Csodagyermek vonósnegyes Debrecenben.** Szombattól, e hó 21-től kezdve néhány napon keresztül ritka zenei műélvezetben lesz része városunk közönségének. — Erős Jakab, a Magyar Király kávéház tulajdonosa óriási anyagi áldozatok árán szerződtette a világhírű Schvarzmanoff vonósnegyest, melynek tagjai az 5 éves Sabina (zongora), 6 éves Romanoff (I. hegedű), 7 éves Sola (II. hegedű) és a 9 éves Max (celló), kik mindannyian elsőrendű kezelői hangszerüknek s eddig a világ legnagyobb városainak közönségét hódították meg klasszikus műsorból álló hangversenyekkel s páratlanul álló művészetiükkel. Feljegyzésre méltó, hogy a gyermekek egy régi zenész-családból származnak s egy anyának és apának a gyermeke.

— **Facsusztatás emberáldozattal.** Iglórol nagy szerencsétlenség híret jelentik, mely a rostoki facsusztató pályán történt tegnap. A lejtőnek indított faömeg valahogy lefordul a csusztató pályáról s maga alá temetett egy csapat embert. Közük volt Dubovinszky Bertalan községi segédjegyző és a felsősziléziai fatermelő társulat Pinkava nevű pénztárosa is. Pinkava a fején sérült meg, a segédjegyzőnek azonban eltört mind a két lába s mire segítség érkezett, meg is halt. A munkások közül ketten szintén oly súlyosan megsérültek, hogy eszméletlen állapotban vitték őket az iglói kórházba.

— **Elfogtak egy millió betörőt.** Nagyszébenből táviratozzák: Szenzációs fogása van ma a nagyszébeni határrendőrségnek. — Még 1910. februárban Gyulafehérvárott Krecsányi Kálmán budapesti detektívönök — egy bizalmas értesítés alapján — éjjel tizenkét óra-kor munka közben lepett meg egy betörőbandát, amely a gyulafehérvári postaépületben, az aznap odaérkezett egy millió koronás pénzkül-

deményt akarta elrabolni. Revolveres harc után a budapesti detektívek három rablót elfogtak, de a vezérik, Struhár István, a háztető-kön átmászva és a zajló Maroson átszva, — golyózápor között elmenekült. Azóta Struhárt folyton keresték. Most Mandits Dezső a nagyszébeni határrendőrség több nyomozásáról ismert híres kapitánya, Struhárt Fried Mihály nemzetközi utazó-zsebtolvaj társaságában a kiskaposi állomáson elfogta.

— **A fehérpecsenye miatt.** Husztról írják: A magyarországi járásbíró szakácsnéja Zuckermann mészárosról fehérpecsenyét kért. A mészáros nem adhatott, mert nem volt. Ne adhatott ásdoszor sem, amikor a szakácsnő újból jelentkezett fehérpecsenyéért. A szakácsné kijelentette, hogy majd lesz nemulass a mészárosnak. Zuckermann nemsokára idézést kapott a főszolgabírótól s ott közegészségi kihágásért 300 korona pénzbüntetésre ítélte. Az alispáni hivatal 100 koronára mérsékelte a büntetést. A mészáros, válaszul a jogerős ítéletre, becsukta az üzletét.

— **Megbízható biztosítási üzletvezető,** ki szervezésben is alapos jártassággal bír, megfelelő fixum és napidíj ellenében felvétetik. Ajánlatok Frankl Andor és Társa céghez Debrecen intézendők.

— **Kerékgyártót,** nős embert, egész évre keresek gazdaságba. — Cim a kiadóban.

— **Szivszélhűdés mise közben.** Temesvárról jelentik: A temesvár-mihalai Salvator-riánus-rend kápolnájában vasárnap délelőtt megdöbentő szerencsétlenség történt. Bog-nár Kálmán, szerzetes néven Pater Koloman misét celebrált. Alig kezdett azonban a misézéshez, egyszerre megántorodott és halálsápadtan lerogyott az oltár lépcsőjére. A kápolnában, mely szintúg megtelejt ájtatos hívőkkel, nagy izgalmat keltett a szokalan incidens. Pater Kolomant elvitték a kápolná-ból szomorú cellájába, ahol délután öt óra-kor meghalt. Szivszélhűdés ölte meg.

— **Ember a Duna jegén.** Budapesti tudósítónk sürgönyzi: Tegnap délben a Lánchid alatt uszó jégtáblák egyikén egy jól öltözött férfit vettek észre, aki a jégtáblába kapaszkodva, segítségért kiabált. A vizen hajóval vagy csolnakkal a jégzajlás következtében járni nem lehetett, a jégtábla az emberrel pedig a Duna közepén uszott és nem volt megközelíthető. Az utazást a halálba sok száz ember nézte, de segíteni senki sem tudott. Az Erzsébet-híd közelében a jégtábla felbillent és az ember a vízbe esett. — Elmerült.

— **Az „Elite” és Revue Parisienne** tavaszi divatlapok 1000 divatképpel megjelen-tek és 2 koronáért kaphatók **Aczél anti-quariumában.**

— **A világhírű, eredeti Pilseni** állandó friss csapolású sör kapható a Royal-szálloda összes helyiségeiben, ugyszintén naponta változatos villásreggelik kaphatók. Kiváló tisztelettel Hauer Bertalan.

— **Gyönyörű bál kelmék és diszek** Donogán és Somossynál Debrecen, Kistemplombazár.

— **Lampiónok** legolcsóbb árban kaphatók Thaisz papírnemű áruházában.

— **Alig használt, új divatu valódi perzsiáner boa** azonnal olcsón eladó. Cim a kiadóban megtudható.

Revue Parisienne, Gostumes Tailleur Le Grand Tailleur, Luxe Parisien,

Párisi divatlapok

Toilettes Parisiennes, Grand mode Parisien Wienerin, stb. **legújabb számal**

Csillag Arthur

könyv és papirkereskedésében

== a városháza épületében. ==

JÉGGYÁRAKAT, HŰTŐ-

BERENDEZÉSEKET

a **BORSIG** cég kitűnően bevált ammóniák, vagy kénessav kompressziós rendszerek szerint, valamint

TELJES VÁGÓHIDI BERENDEZÉSEKET

szállít a legjobb kivitelben a

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyár részvényláráság.

Budapest, Váci-ut 45-47. sz.

TELEFONSZÁMOK:

74-76., 74-77. és 98-58 (Interurbán).

Költségvetéssel díjtalanul szolgálunk!

KÖZGAZDASÁG.

Terménytőzsde.

chvaroz E. debreczeni bizományos távirati jelentése Budapest, 1911. január 18.

Készáru 5 drágább,	
1910. októberi buza	10.65-66
1911. áprilisi buza	11.21-22
1910. májusi buza	—
1911. áprilisi rozs	8.11-12
1910. májusi rozs	—
1910. októberi rozs	—
1910. októberi zab	—
1911. áprilisi zab	8.70 71
1911. májusi tengeri	5.69-70
1910. szept. tengeri	—
1910. apr. tengeri	—
1910. augusztusi repce	—

Regény-csarnok.

A nyomoruság iskolája.

(Folytatás.)

XI.

A nép haragja.

A holttestet elszállították a helység házához. De még a délelőtt folytán oda jött Nyárády Vince s követelte, hogy adják ki neki unokabátyja holttestét, hogy tisztességesen eltemethesse.

— Hanem előbb kérem alásan a hullafölboncoltatik — mentegetőzött a hivatalos rendezettel a jegyző.

— Fölboncoljátok? — riadt föl Nyárády Vince ur, — az én bátyámat! . . . mint valami csavargó koldust! . . . Hullá? . . . Nyárády Dániel hullá? . . . Hozzá ne nyuljon, a kinek az élete kedves, azt mondom!

S szörnyű ingerülten távozott el a helység házáról.

Hanem annyiszor látták már ingerülten eltávozni Nyárády Vince urat s annyiszor hallották tőle, hogy ezt ne tegye, meg azt ne tegye, a kinek az élete kedves és aztán még is megtették s még sem görbült meg senki-nek hajaszála sem, ugy, hogy azt hitték, most sem fog következni semmi egyéb a Nyárády Vince ur fenyegetőzése után.

Furcsa hírek kalandozták be azonban a helységet. Ki terjesztette először, azt senki sem tudta volna megmondani. Az efféle hírek a levegőben teremnek; hallják az emberek, senki sem tudja honnan, csak hallják. A szomszédasszony átszalad a szomszédasszonyhoz; hallotta már? A koma megszólítja a kapuból a komáját.

Mindenki fejét csóválja s mindenki tud valami újat hozzá toldani.

— Nagy dolog fog itt kikerülni komám. Hej, az a kés! . . .

— A bizony! Csak az urak el ne simítsák a dolgot.

(Folyt. köv.)

1911/75
2-5 old.
Vieperitől.

Miklós Emil

tűzfakereskedő
Debreczen, József kir. h.-u. 58.

Pontos kimérésben házhoz szállít
elsőrendű száraz tűzifát
waggon, öl és mm.-ként.
Megrendelések telefon száma 733.

„Gyöngyvirág Crème“

az arokrémek gyöngye!

Bőplő, májoltok, pattanások s
bőrbajok ellen kiváló jó szer. Si-
mává, fehérré és üdévé teszi az
arcbőrt! Sem higanyt, sem ólmot
nem tartalmaz. A nappalra való
krème nem zsíroz, míg az éjjelre
való zsíroz. Egy tégely ára 1 korona.
Kapható:

Mihalovits Jenő

„Kigyó“ című gyógyszerárában,
DEBRECZEN.

Nagymagyaralföldi Bank

Részvénytársaság
DEBRECZEN, Plac-utca 73. sz. alatt
működését megkezdte.

Üzletágak:
Betétek takarékkönyvekre és folyószám-
lára.
Váltók leszámítolása.
Előlegek értékpapírokra.
Jelzálog kölcsönök nyújtása.
Parcellázások és a mezőgazdasággal kapco-
latos mindennemű ügyletek.
Financirozások.
Árukereskedelmi üzletek.
Törlesztési kölcsönök.
Safe deposit (páncélszekrény a bérlő saját
zára alatt) s általában a takarékos és bank-
üzlet körébe tartozó összes üzletágak.
Bővebb felvilágosítást nyújt
az igazgatóság.

Szönyegek, Függönyök, Terítő
Haas Fülöp és Fiai
gyárosoknál
Debreczen, Plac-utca 59.

Magyar Bodegában
Kossuth-u. 6. sz. sz. alatt
kaphatók: Prágai sonka, remek felvá-
gottak, zóna villásreggeli, sonkás zsemlye
és sandwich. **Kitűnő borok. Likőrök**
Külön kényelmes étterem.

Üzleti könyvek,
mert azok árusításával teljesen felhagyunk,
igen olcsón
kaphatók.
Hoffmann és Kronovitz
könyvnyomdájában
Plac-utca 49.

Csak akkor valódi,
ha a háromszög palack az
itt levő szalaggal (vörös s
fekete nyomás sárga papíron)
van elzárva.

Eddig felülmulhatatlan.
Maager W.
valódi tisztított
DORSCH
májolaj
törvényszékiileg védett csomagolásban.
Sárga üvegenként K 2.—
Fehér „ K 3.—
Maager Vilmostól Bécsben.
1869. óta Ausztria-Magyarország bi-
rodalmában általánosan bevezetve.
A t. tanárok és orvos urak által elő-
szeretettel rendeltetik.
Kapható a legtöbb gyógyszerárakban
és gyógyszerkereskedésekben.
Főraktár és főelárnsítás az osztr. magyar mo-
narchia részére
MAAGER W. Wien.
III/3., Heumarkt 8.

**Szőrme Paletok, Angol bélelt Bundák,
Női- és leány felöltők, kalapok, Boák**
a mai naptól olcsó árban
RÓZSA személyes ki-
szolgálása mel-
lett csak ➡
Kistemplom-bazárban szerezhetők be.
Kérem a cégemet mással össze nem téveszteni.

